

СНЕ) СПІВАЮТЬ
ЖАБИ В СТІНАХ

ДОКУМЕНТАЦІЯ ВИСТАВКИ

(не) співають жаби в стінах: Документація виставки: Асортиментна кімната; Івано-Франківськ, 2025. — 76 с.

Публікацію створено за результатами виставки «(не) співають жаби в стінах», що тривала з 24 лютого по 5 березня 2025 року.

*©Асортиментна кімната, Івано-Франківськ, 2025, Івано-Франківськ.
Усі права застережено.*

Час — це те, що не можна накопичити. Він просто є. Тікає, горить, провалюється в чорні діри між обстрілами й листуванням у месенджерах. Його неможливо відкласти на потім, неможливо заморозити. Що б ми не робили, скільки б зусиль не докладали, ми безпечно рухаємось до смерті.

Війна загострює це відчуття. Ти як? Норм. А ти? ++ нині наповнені більшим ніж можуть вмістити. Спочатку здавалось, ритм війни не залишає місця розмовам, тільки діям. Але ця війна триває достатньо довго, щоб зрозуміти: швидко не буде та легко не буде. Уникати розмови не вийде, й не треба.

Програма “Чи співають жаби в стінах?” зібрала мисткинь та митців військових і цивільних для діалогу, з котрого, можливо, народяться істини. Це — (мистецька) переписка між військовими художницями_ками та художницями_ками в тилу та проєкт про різницю досвіду тих, хто замінив фарби на піксель, робить дрони, вивозить тіла загиблих з передової та тих, хто живе в містах, як Франківськ, де не прилітає щодня. Ця різниця така велика, що ігнорувати її означає збільшувати прірву між нами.

На виставці — фрагменти цієї розмови, їх можна спробувати скласти докупи. Або розібрати ще більше.

Оля Поляк

ДІАЛОГИ ПРО ВІЙНУ: МІЖ ТРИВОГОЮ ТА ПОЕЗІЄЮ

*Олександра
Кущенко*

Виставка «(не) співають жаби в стінах» в “Асортиментній кімнаті” спонукає до роздумів про мистецьку практику в часі війни. В контексті постійної тривоги відкриття виставки 24 лютого стає своєрідним актом перепривласнення цього дня, перетворюючи його на привід для зустрічі, а галерею на простір для спільнотворення. Мистецтво у цьому випадку фіксує досвіди та будує зв'язки між людьми, що опинилися на різній відстані від лінії фронту та бойових дій.

Культурологиня Олександра Кущенко для post impreza відвідала виставку і написала про враження від неї.

Чекаючи на відкриття у бібліотеці «Асортиментної кімнати», гортаю видання “Before the Future / Перед майбутнім” — каталог Павільйону України на 18-й Бієнале архітектури у Венеції (ist publishing, 2024). У наведеному тексті куратора бієнале Леслі Локко читаю про перехід **від виставки як історії до виставки про умови її створення, виробництва та репрезентації**, це нав'язує мені спосіб, у який я огляну експозицію і писатиму про неї.

Виставка «(не) співають жаби в стінах» є проміжним маркером — окреслює відрізок часу тривання програми, присвяченої комунікації військових і цивільних художників і художниць. Назву програмі («Чи співають жаби в стінах?») дала пісня “Evening of toads”, якою поділився з кураторкою Олею Поляк її друг художник-військовослужбовець Станіслав Круль.

«Формат листування обмежений лише розмірами поштової коробки. Або допустимої довжини повідомлення чи розміру відео в месенджері. **Якщо маєте подруг чи друзів з мистецького кола у війську — долучайтесь. Якщо ні — долучайтесь також, будемо формувати нові зв'язки**», — анонсували програму організаторки. Від січня 2025 року комунікація складалась по різному. За словами учасниць, в онлайн листуванні з митцями та мисткинями у війську гостро відчувались потреба і запит спільнотворення та діалогу. І завжди була очевидною нестача ресурсів: від доступу до інтернету до браку психоемоційної спромоги.

Фрагменти діалогів у текстах і образах

«... Це проєкт про різність досвіду тих, хто тримає оборону та тих, хто у (відносній) безпеці. Ця різниця така велика, що ігнорувати її означає збільшувати прірву між нами. На виставці – фрагменти цієї **розмови ...**», — йдеться в кураторському тексті Олі Поляк. Ці різні досвіди зафіксовані в авторських текстах, візуальних образах та метафорах.

«Клементина була на реабілітації й мала час спілкуватися і створити цю роботу. Не всі тандеми мали такі

привілеї. Клементина за фахом — орнітологиня, їй завжди було цікаво спостерігати за птахами. Ця тема мені відгукнулась — незадовго до цього я почала працювати над артбуком з птахами. Ми стали обмінюватись поезією», — розповіла Оля Бабак на відкритті виставки. У спільній роботі **Олі Бабак і Клементини Квіндт «Що нам відомо про птахів, якщо шурхіт їхніх крил не торкався нашої тиші» (аудіозін, 2025)** йдеться про звичний вуху спів птахів і звуки, які ми чути не звикли, про контрастність цих звуків і поезію:

«Що
нам відомо про птахів,
якщо шурхіт їхніх крил
не торкався нашої
тиші...
Тільки Бог знає,
що треба пташці,
що не бачить сонця,
не літає
і не співає».

Візуальний діалог Макса Роботова та Дар'ї Сороки складається з двох відеоробіт. Макс для виставки надав роботу **«У площині саду» (SVITER art group відео, звук)**, створену у старому саду резиденції «Великий перевіз» Тамари та Олександра Бабак у 2015 році, в центрі уваги якої об'ємна форма дерев, яка ніби розгортається у площині екрана. У відповідь Дар'я Сорока представила **«Безіменне дерево #1» (відео, 2025)**: камера рухаючись навколо стовбура, створює ефект нескінченного повторення, як метафори втрат і присутності смерті у повсякденні. Звук з відео Макса резонує з роботою Дар'ї. «З Максимом ми познайомились у 2024 році на "Фантазерах" (фестиваль в селі Ясеня, 2023 — прим. авт.) Він дуже любить солодке. Розказував як служить, як починав на Сумщині, де є зараз. **Говорили, як це — бути художником на війні: всі хочуть від тебе робіт про військовий досвід, а ти не маєш ресурсу їх робити.** Я зробила свою частину як відповідь на його ніжну роботу. Три роки живу в Коломиї, переїхала з Києва. У Коломиї є традиція чіпляти похоронки на деревах. Це сторічні дуби, що зазвичай

виросли на роздоріжжях», — описує участь у програмі й створення мистецької роботи Дар'я Сорока.

Юлія Бондар — хімікиня за освітою, мисткиня за покликанням, зараз як військовослужбовиця працює на стабілізаційному пункті. Для виставки вона передала зін з авторською серією віршів про смерть і проживання втрати. Авторка написала їх у спосіб, який унеможливує прочитання: здається, що текст розчиняється на тонкому пергаментному папері. Міждисциплінарна мисткиня-автодидакт Машика Вишедська створила до віршів ілюстрації та об'єднала їх в анімаційному фільмі. Для спільної роботи **«Мене мене текел упарсін» (зін, ілюстрація, анімація, 2025)** Юлія прочитала вірші вголос. Зміст фрази, згаданої в книзі пророка Даниїла і обраної назвою серії віршів, — «обчислено, обчислено, зважено і розділено», — є закликком роздивитися довкола і замислитися.

До війни Ігор Талалай викладав рисунок і живопис, що був його основним медіумом. Член НСХУ та Асоціації карикатуристів України, вже два роки служить у збройних силах (зараз — на Харківському напрямку). Митець звернувся до медіума фотографії, якою документує свою реальність, знаходячи речі, які підтримують «кукуху», ніби щоденник приємностей життя з особливим відтінком тривоги. Настя Щербань в діалозі з серією **«Мить і» (серія фотографій, 2024-2025)** Ігоря Талалая створила інсталяцію (**знайдені предмети, 2025**). На відкритті виставки Настя розповіла про роботу в тандемі й пошук форми для відображення діалогу:

«Ігор сказав, що у нього немає енергії спілкуватися словами, є сили лише ділитися фотографіями. Ми домовились, що він буде фотографувати свою буденність. Він надсилав фото приміщень, в яких зараз перебуває, це не завжди були кімнати, могли бути окопи. Я почала думати: чому він сфотографував саме ці предмети? Я шукала схожі предмети у Франківську, щоб відтворити кадри Талалая. Ця композиція — ліки проти дисоціації. Найменше що я можу зробити для Ігоря — це повернути погляди глядачів до його фотографій».

ФОТОГРАФІЯ ЯК СПОСІБ БАЧИТИ, ПАМ'ЯТАТИ ТА ОБ'ЄДНУВАТИ

На виставці впадає в око широке використання медіуму фотографії. Чому? Бо це дозволяє фіксувати швидко й одразу бачити результат. Митці, основним медіумом яких до війни був живопис чи скульптура, звернулися до цифрової фотографії. Ще три представлених на виставці проєкти створені за допомогою камери миттєвого друку Instax. Чому саме ця техніка? З міркувань безпеки: щоб фотографії, зроблені на мобільний телефон, не містили метаданих треба неабияк заморочитись, аналогові фотографії — безпечніші.

«Євген і Регіна — давні друзі, їхня робота стала очікувано теплою та щемкою. Регіна робить половину альбому і відправляє Євгену на фронт записки друзів, які на нього чекають. А він відправляє кадри з підписами про те, що з ним відбувається. В цьому проєкті важлива дружня підтримка і певна ніжність. Це вони вдвох — зайчики», — розповідає кураторка Оля Поляк про роботу **«Від тебе і від мене» (серія інстаксів, 2025) Євгена Коршунова та Регіни Буквич**. Маленький фіолетовий фотоальбом з парою зайчиків на об-

кладинці, містить листування між художником, який зараз як військовий перебуває у Донецькій області, та його друзями у Києві.

Для спільної роботи **«Однакова недуга» (серія інстаксів, 2025) Богдан Сокур та Юрко Хорошак** (військовий і цивільний) щодва дні, рівно о 13:00, робили по знімку і представили 10 парних фото. Часом подібні й часто дуже різні випадкові кадри моменту та оточення об'єднані метафорою в авторському тексті: «... Франц Кафка писав “Тільки люди, уражені однаковою недугою, розуміють одне одного” — і ця серія фотографій стає спробою наблизитися до спільного досвіду, навіть, якщо він здається неперетинним. [...] Війна і мир існують поруч, але чи розуміємо ми, що відчуває інший? Цей проєкт не шукає відповідей, але пропонує поглянути на світ очима того, хто знаходиться по інший бік об'єктива. Можливо, саме в цьому візуальному діалозі ми почнемо розпізнавати спільний “недуг” — досвід, що зрештою здатен об'єднати».

Поруч зі спільною роботою Богдана Сокура та Юрка Хорошака — індивідуальний проєкт **Регіни Буквич “Composition Of Seele” (інстакси, 2023-2025)**, що резонує використанням того самого медіуму. Спираючись на теорію психоаналітика Карла Густава Юнга, Регіна Буквич досліджує свідоме та несвідоме фотографуючи штучні квіти на кладовищах в такий спосіб, щоб вони виглядали ніби живі: «...В роботі досліджується взаємозв'язок між життям і смертю, реальністю й ілюзією, свідомим і несвідомим. Це спосіб гостріше відчути життя, усвідомити його цінність і швидкоплинність, навчитися бути присутньою в моменті. Матеріальний світ постійно відволікає від цього, змушує зациклюватись на ресурсах, речах, побутових питаннях. Всьому тому, що вже завтра може бути не важливим. Та забувати про головне: сам факт існування — найбільше диво». На контрасті зі знімками могильних квітів грає весела пісня, та сама, що стала назвою проєкту, яку на вигадливий «промт» військових, написав ChatGPT. У пісні йдеться про

жаб, що поселились в мишачих норах, в покинутих раніше мешканцями (людьми та мишками) будівлях, де тепер базуються військові й не можуть спати через квакання.

Не всі тандеми встигли до виставки підготувати спільні роботи — бракувало ресурсів. Тож кураторка Оля Поляк запропонувала подавати індивідуальні проєкти, створені раніше або паралельно з програмою «Чи співають жаби в стінах?», це дозволило більше залучити митців, які зараз у війську, і в результаті додало виставці об'єму у рефлексіях сьогодення цивільними. Так фотографічне ядро виставки доповнили ще два проєкти **«Кін-дза-дза» (серія фото крейджаного кар'єру, 2024)** і **«Терикони. Окуповані» (серія фото, 2024) Валерія Гуздуба «Гармидера»**. Терикони, ніби крайня точка, якої сягає око і до якої тягнешся, постають як міраж, як сон, як мрія на фото:

«Два терикони на окупованій Луганщині. Їхній червоно-брунчастий колір різко контрастував з важким свинцевим небом. Чіткий силует, застиглий непорушний створював ілюзію спокою. Мені довелося їх довго спостерігати, зрештою відмітивши, якої колористики та графічності вони набувають при зміні погоди. Подібно архітектурі, упорядковують не лише сонячне світло, а й навколишній простір. Повністю домінують над ним залишаючись незмінно німими свідками подій. Терикони — це метафора. Символ минулого, що не відпускає і водночас стійкості, що протистойть часу. Вони, як закам'янілі спогади, які не стерти ні дощами, ні вітрами. Їхнє мовчання гучніше за слова. Вічний силует пам'яті», — йдеться в авторському супровідному тексті.

Валерій досвідчує простір Донеччини як військовий і розкриває його міфологію як митець у серії «Кін-дза-дза», що отримала назву з асоціації з однойменним фільмом: «Машина ідеології завжди приречена на занепад, стаючи ще більш карикатурною та сповненою безглуздя. Набуває дивної лексики та об'ємно-просто-

рових форм, які напрочуд легко лягають в об'єктив фотоапарата. Жовтяно-білі стіни та ржаві скелети техніки постають у кадрі як химерні інсталяції невідомого митця, чиїх ідей збагнути неможливо, або ж ми самі їх відкидаємо. **Вдаватись раджу тільки до глибоких рефлексій, семантика Сходу не терпить поверхневості».**

Від болю до метафори: як мистецтво говорить про війну

Спершу Ксеня Погребенник та Анна Потьомкіна вирішили зробити щось утилітарне для Діани Дерій, яка служить вже третій місяць. Врешті в роботі **«Аня вишиває вздовж, Ксеня робить крапки» (work in progress, полотно, вишивка, 2025)** мисткині використали обернену метафору — чекаючи на повернення Одисея з війни, Пенелопа розплітала полотно, вони ж навпаки заповнюють тканину інтуїтивним вишиванням, що триватиме допоки Діана повернеться додому.

«Про складні речі говоримо метафорами, які пом'якшують меседж і від того він стає ще складнішим», — коментує виставку під час кураторської екскурсії Оля Поляк.

У представленій роботі **Машики Вишедської з серії «Війна пташок» (акрил, маркер, воскові олівці, папір, 2025)** — ілюстрації до ненаписаної книжки про війну, яку мисткиня розпочала у 2022 році на резиденції в Золотурні (Швейцарія), — зображені крилаті істоти, що навіюють асоціації з дронами, які ніби стріляють сльозами й гасять пожежі. Артбук **Олі Бабак «Чи летять птахи на зимівлю, чи повертаються додому» (графіка на бруківці, 2025)** на контрасті легкості і ваги промовляє досвід вимушеного переселення. У роботі **Богдана Бунчака «Who will go for us» (відео, 2024)** знайдені відеофрагменти поєднані з народною українською піснею «Ой, у світі величезнім»: горить стерня, ягня, якого приносять у жертву, грозові хмари, блискавки, вогонь, дим, ліс після бою, замість дерев самі обгорілі штурпаки, врешті все ніби

поглинає червона в'язка субстанція. На швидкоплин-
ні картинки накладається галас застілля, коли ж стіл
з'являється в кадрі, за ним немає жодної людини. Хто
підє за нами?

«...Назва “InSOMnia” для мене — не тільки гра слів.
Ці рисунки — це досвід. Це метафоричне втілення
первісного страху. Це бажання жити. **Коли пружи-
на власного життя стискається, ти знову бачиш
свою внутрішню дитину, що захоплюється красою
карася у повітрі. Але й відчуваєш подих смерті з
глибокого й темного дна**», — йдеться в авторському
тексті до диптиха “InSOMnia” (папір, вугілля, 2025)
Василя Стефанишина. Автор описує власну міфоло-
гію образу риби як чогось сакрального, що корінням
сягає дитячих спогадів, й у квітні 2022 року, на вогне-
вій позиції на березі Сіверського Донця (на секторі,
який хтось дивно назвав «Рибка») вигулькує з підсві-
домості та пізніше знову і знову повертається у снах:
«... Після бахмутської кампанії в мене були проблеми
зі сном. Довго не міг заснути, а коли таки спав, то
снилися жахіття про моє дитинство, куди прийшла
війна. Вибухи, голосні звуки стрільби, уламки, що
падають з неба... **Малий хлопчик на березі Дністра
здрігався уві сні, прокидався і в ту ж мить ставав
дорослим чоловіком**. І через кілька хвилин знову
повертався у свої сні, куди знову прилітали гради,
касети та міни...».

**Олеся Саєнко, з присвятою Василю Стефанишину,
представила «Чорну скриньку» (інтерактивна ін-
сталяція, 2025)** з інструкцією: на жовтих папірцях на-
пишіть те, про що страшно та/або соромно говорити
уголос. На сірих напишіть те, що хочеться забути.
Киньте у чорну коробку. Це цілком анонімно. «У Ва-
силя був запит ділитися. Вбираючи ці досвіди, Олеся
вирішила, що їх не треба перетворювати на мистець-
кий об'єкт. Тому чорна скринька. Я не впевнена, що
ми відкриємо цю коробку. Можливо, треба почекати
іншого часу», — розповіла кураторка Оля Поляк.

Метафори та символізм стають інструментами для передачі глибини переживань війни та її наслідків, від особистих травм до колективного досвіду. Кожен і кожна використовуючи власну образну мову та техніку шукають способи виразити складні емоції, пов'язані з війною: страх, біль, сором, втрату та надію.

Мистецтво vs страх смерті: виставки як місце спільнотворення

Раніше я отримала два запрошення на мистецькі події 24 лютого: перформанс Олексія Мінько «Зранений Адоніс» в рамках квартирної виставки Олександри Погребняк (Київ) і виставку «(не) співають жаби в стінах» (Івано-Франківськ). В обидвох випадках ці події є жестом повернення собі й творчому середовищу можливості просто бути. Набутися в спільноті, коли всередині все судомно стискається, — найкращий спосіб прожити цей день, і перевага географічної близькості привела мене в Івано-Франківськ.

Понеділок не найкращий день для відкриття виставок, *але постійне відчуття, що час просочується, ніби*

пісок крізь пальці, — це вже треті роковини повномасштабної війни в Україні, — спонукає діяти та плекати зв'язки в спільноті.

Чому ми відкриваємо і відвідуємо виставки в часі війни? Засновник психоаналізу Зигмунд Фройд у книзі «Невпокій в культурі» розглядає зв'язок культури зі страхом смерті, вивчаючи природу людини, механізми цивілізації та психологічні наслідки культурних обмежень. Протиставленням до обмежень цивілізації, за Фройдом, є «океанічне почуття» — відчуття єдності зі Всесвітом. І творчість є одним зі способів досягти цього єднання, а отже культура (і мистецтво) допомагають людині віднайти баланс між своїми бажаннями та обмеженнями суспільства. Тому виглядає цілком природним великий запит на культурні події в соціумі, який щодня живе під тиском страху смерті.

Американський антрополог Ернест Беккер у своїй книзі «Заперечення смерті» аналізує, як культура, релігія та соціальні норми виступають механізмами психологічного захисту, допомагаючи людині дати собі раду зі страхом і усвідомленням неминучості смерті. Культура виконує роль символічного щита, створюючи системи цінностей, ритуали, наративи та ідеали, в рамках яких кожна людина може відчувати свою важливість і «геройство», набуваючи символічного безсмертя через внесок у ці системи.

Через участь у культурних спільнотах людина отримує соціальну підтримку та відчуття приналежності. Тобто мистецтво (і ширше — культура) є своєрідною «психічною бронєю», що дозволяє людині відволіктися від постійної свідомості смерті, спрямовуючи свої бажання й енергію на досягнення «безсмертних» ідей, проєктів або спільнот.

Робота над цим текстом тривала довше, ніж сама виставка (що відкрилась 24 лютого і тривала до 5 березня). Весь час мені думалось, наскільки він щодня втрачає актуальність? І щораз тільки більше

переконувалась, що цей текст, як і виставка, є зарубкою на часовій осі. «(не) співають жаби в стінах» наче дзеркало відображає складність комунікації, що часто переривається відстанню, нестачею часу та обмеженого доступу до ресурсів. Через різні формати — поезію та фотографію*, анімацію, зіни, відео, гр фіку, інсталяцію — художники й художниці шукають способи зафіксувати власний досвід війни та втрат, а також відчути зв'язок з іншими. Експозиція дає простір художнім висловлюванням та жестам, водночас виставка як подія робить видимими стратегії проживання війни мистецькою спільнотою, зокрема, пошук і віднайдення підтримки та розбудову нових зв'язків. У такий спосіб виставка не лише фіксує сьогодення, а й зазирає в майбутнє. Її проміжний характер підкреслює тяглість, залишаючи відкритим питання: як мистецтво допомагає осмислити реальність і знайти в ній місце для діалогу?

**уважні читачі Джефрі Бетчена знають, що зв'язок між цими медіумами цільний, адже виглядає так, що саме поети першими помислили фотографію.*

Фото: Тарас Теліщак

Текст для post impreza, березень 2025

ХУДОЖНИЦІ ТА ХУДОЖНИКИ

лютий 2025

Івано-Франківськ

ТА ЇХ РОБОТИ, ЩО СТАЛИ ЧАСТИНОЮ ВИСТАВКИ

Фото в цьому розділі:
Тарас Теліщак

Валерій Гуздуб «Гармидар»

військовий

«Кін-дза-дза»

Серія фото крейдяного кар'єру

2024

Пряма мова художника:

“Простір Донеччини виявився насиченим легендами, мітами та образами. Він гротескний і багатошаровий, мов полотно, де реальність розщеплюється з фантазією. Його пейзажі вже давно стали хрестоматійними для мистецтва з префіксом пост-.

Світлини крейдяного кар'єру отримали свою назву з глибокої асоціації за однойменним фільмом. Машина ідеології завжди приречена на занепад, стаючи ще більш карикатурною та сповненою безглуздя. Набуває дивної лексики та об'ємно-просторових форм, які напрочуд легко лягають в об'єктив фотоапарата. Жовтяно-білі стіни та ржаві скелети техніки постають у кадрі як химерні інсталяції невідомого митця, чиїх ідей збагнути не можливо, або ж ми самі їх відкидаємо.

Вдаватись раджу тільки до глибоких рефлексій, семантика Сходу не терпить поверхневості”.

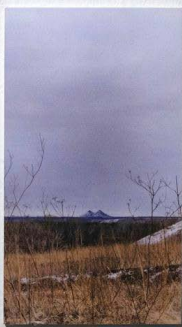
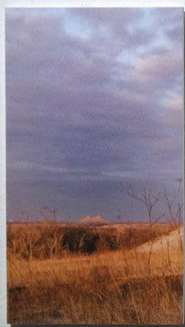
«Терикони. Окуповані»

Серія фото

2024

Пряма мова художника:

“Два терикони на окупованій Луганщині. Їхній червоно-брунатний колір різко контрастував з важким свинцевим небом. Чіткий силует, застиглий непорушно, створював ілюзію спокою. Мені довелось їх довго спостерігати, зрештою відмітивши якої колористики та графічності вони набувають при зміні погоди. Подібно архітектурі, упорядковують не лише сонячне світло, а й навколишній простір. Повністю домінують над ним, залишаючись незмінно німими свідками подій. Терикони — це метафора. Символ минулого, що не відпускає, і водночас стійкості, що протистоїть часу. Вони як закам'янілі спогади, які не стерти ні дощами, ні вітрами. Їхнє мовчання гучніше за слова. Вічний силует пам'яті.”

Юлія Бондар та Машика Вишедська

зін, ілюстрація, анімація

«Мене мене текел упарсін»

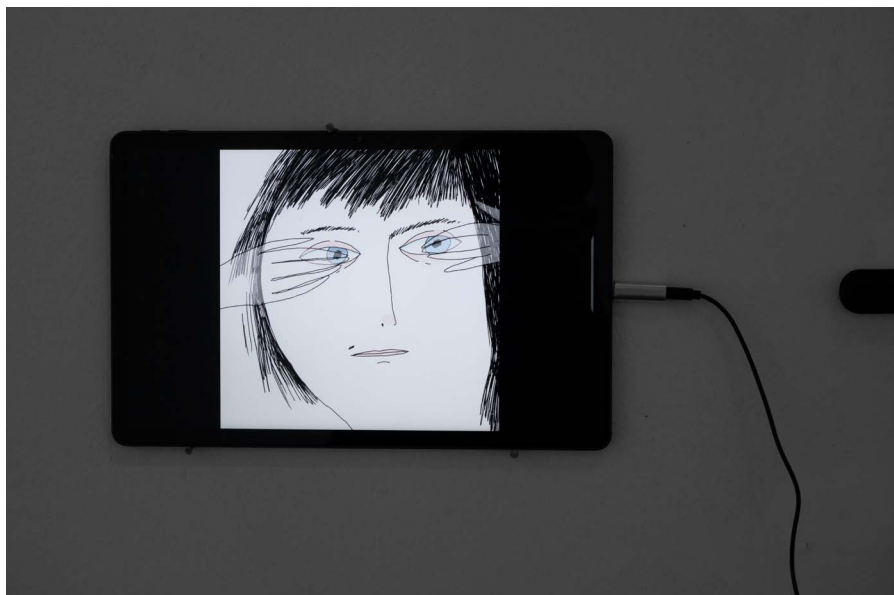
2025

Пряма мова художниць:

“Юлія написала серію віршів про смерть і проживання втрати, й записала їх на тонкому пергаментному папері саморобного зошита. Машика створила до них ілюстрації і об'єднала їх в анімаційному фільмі. Назва серії є закликком роздивитися довкола та замислитись згідно з книгою пророка Даниїла. Зміст цього напису — «обчислено, обчислено, зважено та розділено»”.

Юлія Бондар хімікня за освітою, мисткиня за покликанням та зараз військова, працює на стабілізаційному пункті. Брала участь у виставці Харківської спілки художників. Раніше використовувала як медіум кераміку, лінорит, колаж та монотипію, зараз — слово. У своїй мистецькій практиці дивиться на світ та документує свої відчуття.

Машика Вишедська мультидисциплінарна мисткиня-автодидакт, учасниця виставок в Україні, Європі та США. Основні медіа Машики — рисунок, фото і текст. У своїй практиці художниця відображає власну версію реальності, рефлексує буденність, розмірковує про самотність, самодостатність і ідентичність, відчуття дому, коріння й родини.

Роботу можна переглянути за [лінком](#)

Машика Вишедська

з серії «Війна пташок»

акрил, маркер, воскові олівці, папір

2025

Малюнки створені в квітні 2022 року під час резиденції в місті Золотурн, Швейцарія. Це ілюстрації до ненаписаної казки про війну між пташками.

Богдан Сокур та Юрко Хорощак

«Однакова недуга»

серія інстаків

2025

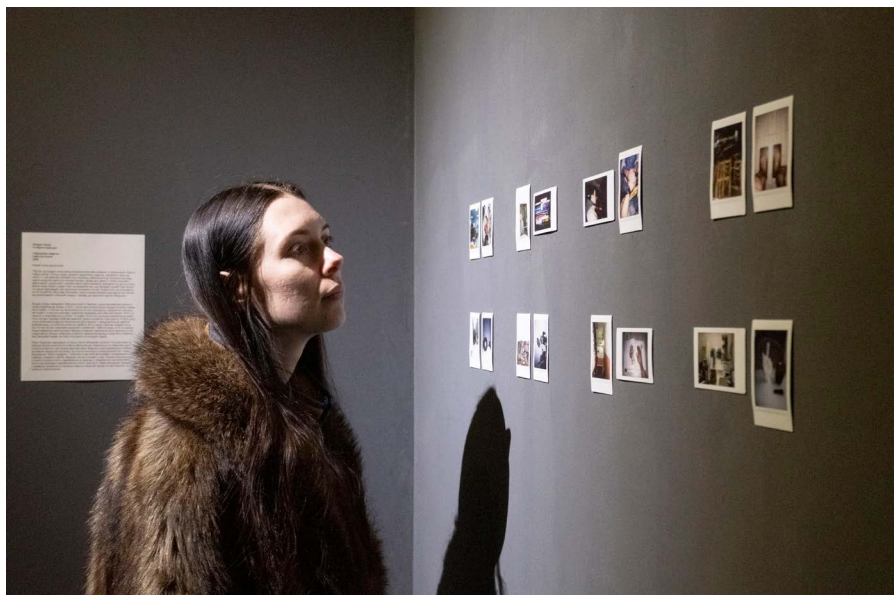
Пряма мова художників:

“Проект досліджує тонку межу розуміння між військовими та цивільними. Франц Кафка писав: «Тільки люди, уражені однаковою недугою, розуміють одне одного» — і ця серія фотографій стає спробою наблизитися до спільного досвіду, навіть якщо він здається неперетинним. Щодва дні, рівно о 13:00, учасники – військовий і цивільний – роблять фото свого моменту, фіксуючи те, що їх оточує. Війна і мир існують поруч, але чи розуміємо ми, що відчуває інший? Цей проєкт не шукає відповідей, але пропонує поглянути на світ очима того, хто знаходиться по інший бік об’єктива. Можливо, саме в цьому візуальному діалозі ми почнемо розпізнавати спільний «недуг» – досвід, що зрештою здатен об’єднати”.

Богдан Сокур народився 1994 року в місті Черкаси, у дошкільному віці разом із сім’єю переїхав до Києва. У 2012 – після закінчення школи Богдан починає займатися графіті, в той же час захоплюється хіп-хоп культурою. Цікавлячись витоками графіті та хіп-хоп культури, художник відкриває для себе мистецтво 1970-х та творчість Енді Воргола, а потім – з графіті та хіп-хоп культури прийшов до живопису. Богдан називає олійний живопис своєю основною пристрастю. В 2022 році, після повномасштабного вторгнення РФ в Україну – приєднується до армії як доброволець, а в 2023 вступив на службу в НГУ, в одну з бригад «Гвардії наступу». В той час він намагався зрозуміти новий світ і себе в ньому, та те, як можна й далі займатись мистецтвом. Відтоді основною тематикою його творчості є наслідки війни. Богдан зображує особисто пережитий досвід, історії його побратимів, біографії людей, які його оточували та оточують зараз.

Юрко Хорошак народився у Стрию, проте впродовж останніх 14 років живе та працює бізнес-аналітиком в Івано-Франківську. Навчається на першому курсі у школі сучасного мистецтва фра-Фра-Фра. Медична освіта дозволила глибше зрозуміти людський організм, що значно вплинуло на внутрішній світ і самовираження. Творчі медіуми – плівкова та миттєва фотографія, колажування та гербарії, створені з квітів, зібраних під час походів у гори. Пошуки внутрішнього спокою та аскетичність перебування в природі, є невід'ємною частиною його буття, що знаходить відображення у його творчості. Через мистецтво працює з травмою тривожності, використовуючи творчий процес як автотерапію та шлях до самопізнання.

SVITER art group **Макс Роботов**

«У площині саду»

Відео, звук
2015

Пряма мова художника:

“Інсталяція «У площині саду» була створена у старому саду резиденції «Великий Перевіз» Тамари та Олександра Бабак. Об’єктом уваги стали дерева, їх об’ємна форма, яка після процесу сканування розкрилася на плоскому просторі екрану. Таким чином, відбувається дослідження нових можливостей читання пейзажу, класична ілюзія тривимірності протиставлена даним, що були скрупульозно зібрані”.

Макс Роботов — медіа- та саунд-артист. Народився в Луганську. Закінчив Національний аерокосмічний університет (Харків) у 2005 році. У 2008 разом із Лерою Поліянськовою заснував арт-групу SVITER. У 2009 — креативний простір ТЕС (разом із Лерою Поліянськовою та Іваном Світличним). У 2013 — онлайн-кураторську платформу Shukhliada. З 2015 року — учасник Institution of Unstable Thoughts. Учасник 57-ї Венеційської бієнале (2017, проєкт «Парламент»), фестивалю transmediale Vorspiel (2018) та Digital Cultures Festival у Варшаві (2019). У 2018 році відкрив школу Photinus для розвитку медіа-арту в Україні. З початку повномасштабного вторгнення долучився до лав ЗСУ. Служить офіцером цивільно-військового співробітництва 101 обр ТрО.

Роботу можна переглянути за [лінком](#)

Дарія Сорока

«Безіменне древо #1»

відео

2025

Пряма мова художниці:

“Відео сторічного дуба в Коломиї, на стовбурі якого закріплена похоронка формату А4 з інформацією про смерть і місце проведення чину похорону. Після початку війни з Росією таких похоронок на деревах стало більше, і вони перетворились на своєрідні маркери колективної пам’яті в міському просторі. Камера рухається по колу, створюючи ефект нескінченного повторення, що підкреслює циклічність втрат і присутність смерті в повсякденності. Проєкт досліджує, як природа накопичує сліди пам’яті — від візуальних текстур до документальних знаків, що фіксують особисті та колективні історії”.

Дарія Сорока – міждисциплінарна мисткиня, яка працює на перетині сучасного мистецтва, дизайну, урбаністики та лендарту. Народилася в Києві, після повномасштабного вторгнення Росії в Україну — живе й працює в Коломиї. Закінчила архітектурний факультет Київського університету будівництва та архітектури (2010). Дизайнерка трьох книжок про війну Living the War. Учасниця виставок «Засів хмар» (2024), «Топтати землю» (2025) в Асортиментній кімнаті.

Роботу можна переглянути за [лінком](#)

Василь Стефанишин

«InSOMnia»

(частина диптиху)

папір, вугілля

2025

Пряма мова художника:

“Василько з дідусем ідуть раненько на ставок. Зупинились під лозами. Дідусь сів на пеньок і закинув вудку. Мить – і карась у повітрі. Ото красень! – зрадів Василько». Ці рядки під ілюстрацією з Букваря закарбувались назавжди у голові 3-річної дитини, що жила в селі на березі Дністра. Цей візуальний образ глибоко засів у підсвідомості, став свого роду кодом (чи матрицею) простого та справжнього світу, відчуття безпеки, щастя та рівноваги... Це було щире дитяче сприйняття риби як чогось магічного, майже сакрального, тотемного.

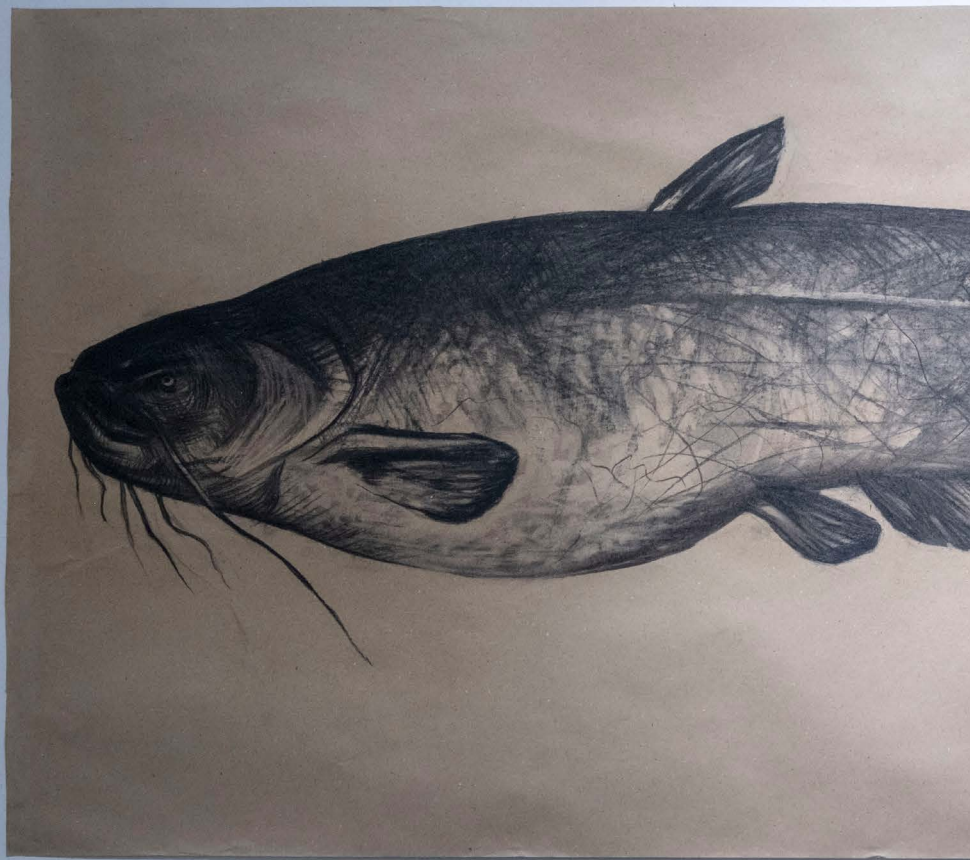
Через три десятиліття, в квітні 22-го, я стою зі зброєю на березі Сіверського Донця. Навпроти – темний ліс, за яким я спостерігаю з власноруч викопаної вогневої позиції, на секторі, який хтось дивно назвав «Рибка». Того ж року, маючи невеликий набір із п'яти акрилових фарб, на старих воротах подвір'я, де розміщувався наш підрозділ, я намалював великого космічного коропа із сузір'ями всередині. Зараз це село на Донеччині окуповане, невідомо, чи вцілів він. Але в тій хатині я загубив свій олов'яний хрестик на жовтій нитці – той самий, із яким мене хрестили і який усе життя вважався втраченим. Він знайшовся у старій бабусиній шафі після її смерті, і саме з ним я поїхав на війну у березні 22-го... Можливо, колись ця риба на брамі допоможе мені знайти цю хату.

Після бахмутської кампанії в мене були проблеми зі сном. Довго не міг заснути, а коли таки спав, то снилися жахіття про моє дитинство, куди прийшла війна. Вибухи, голосні звуки стрільби, уламки, що падають з неба... Малий хлопчик на березі Дністра здригався уві сні, прокидався – і в ту ж мить ставав дорослим чоловіком. І через кілька хвилин знову повертався у свої сні, куди знову прилітали гради, касети та міни...

Риба – один із найдавніших символів наших предків. Вона уособлювала життя, оновлення, зв'язок з потойбіччям і водночас – із родом. У слов'янських та кельтських традиціях риба була провідни-

ком між світами, істотою, що знала таємниці глибин. Сом – мешканець дна, дух хаосу, що дрімає в темряві й пробуджується у вирішальні моменти. Наші предки боялися його, вважали, що він може перевернути човен, затягнути у темряву води качок, гусей, собак і навіть маленьких дітей. Якщо війну, цю страшну трагедію, зобразити у вигляді риби – це буде саме цей хижак, що харчується м'ясом інших істот, приходить у сни, живе в темних водах пам'яті.

Назва «InSOMnia» – для мене не тільки гра слів. Ці рисунки – це досвід. Це метафоричне втілення первісного страху. Це бажання жити. Коли пружина власного життя стискається, ти знову бачиш свою внутрішню дитину, що захоплюється красою карася у повітрі. Але й відчуваєш подих смерті з глибокого й темного дна»”.

Олеся Саєнко з присвятою Василю Стефанишину

«Чорна скринька»
інтерактивна інсталяція
2025

Інструкція:

На жовтих папірцях напишіть те, про що страшно та/або соромно говорити у голос.

На сірих напишіть те, що хочеться забути.

Киньте у чорну коробку.

Це цілком анонімно.

Регіна Буквич

«COMPOSITION OF SEELE»

інстакси

2023–2025

Людина відповідає часу і місцю.

Місце відповідає місцю.

(Крематорій)

*вислів взятий зі сну

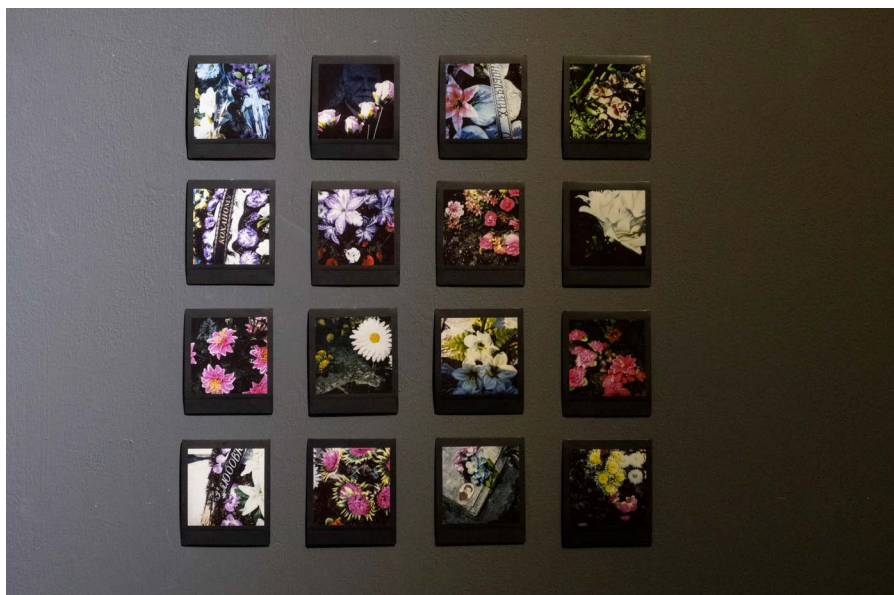
Пряма мова художниці:

“Серія з інстаксів, на яких зображені різнобарвні штучні квіти з українських кладовищ, що створюють ілюзію живих.

В роботі досліджується взаємозв'язок між життям і смертю, реальністю й ілюзією, свідомим і несвідомим. Це спосіб гостріше відчувати життя, усвідомити його цінність і швидкоплинність, навчитися бути присутньою в моменті. Матеріальний світ постійно відволікає від цього, змушує зациклюватися на ресурсах, речах, побутових питаннях. Всьому тому, що вже завтра може бути не важливим. Та забувати про головне: сам факт існування — найбільше диво.

*У філософії Карла Густава Юнга термін Seele (з німецької — «душа») використовується для позначення глибоких аспектів людської психіки, що охоплюють як свідомі, так і несвідомі елементи. На думку філософа, через сни, міфи, символи й мистецтво колективне несвідоме проникає в індивідуальну свідомість і сприяє становленню особистості”.

Регіна Буквич — фотографка та мисткиня родом з Чернігівської області, живе та працює в Києві. У своїй практиці опрацьовує теми соціальних верств, колективної та персональної пам'яті, ритуалу, традицій, а також поняття дому на перетині зі спільними просторами. Навчалася в Marushchenko Photo School. Членкиня Ukrainian Women Photography Organization, учасниця MYPH.art.

Військовослужбовець

«Singing of the toads»

серія аудіо
2024

Роботу тут можна послухати за лінком

Євген Коршунов та Регіна Буквич

«Від тебе і від мене»

серія інстаків

2025

Листування між художником, який зараз мобілізований до армії та перебуває в Донецькій області, та його друзями, які перебувають у Києві.

Євген Коршунов народився в м. Бровари. Працює як живописець, рисувальник, відеоартист, ленд-артист. Закінчив Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури (2016). Працює з міфотворчістю, локальною історією, абсурдом. Учасник виставок у Мистецькому арсеналі, «Я Галерея», галереї «Артсвіт», Харківській муніципальній галереї, Львівському муніципальному мистецькому центрі, Jam Factory Art Center, Hlibzawod. Учасник резиденцій: «Над Богом» (Вінниця, 2017), «Z.mist» (Маріуполь, 2018), «Вибачте Номєрів Немає» (Ужгород, 2019), «Coming Out of Isolation 2.0», IZOLYATSIA platform for cultural initiatives (2020), «Фантазери», Ясіня (2021), «За-землення» (Соледар, 2021), «Contemporary Art Rivne» (2021), лендарт симпозіум «Могриця» (2017-2021). Нині – військовослужбовець.

Регіна Буквич — фотографка та мисткиня родом з Чернігівської області, живе та працює в Києві. У своїй практиці опрацьовує теми соціальних верств, колективної та персональної пам'яті, ритуалу, традицій, а також поняття дому на перетині зі спільними просторами. Навчалася в Marushchenko Photo School. Членкиня Ukrainian Women Photography Organization, учасниця MYPH.art.

Богдан Бунчак

«Who will go for us»

відео

2024

10-хвилинна відеоробота, яка складається з шести “уламків” візуальної та/чи аудіальної щільності, які демонструють нам “цивільну буденність” художника, колишнього військовослужбовця, командира штурмової групи, важко пораненого під час чергового штурму у Серебрянському лісі.

Богдан Бунчак — художник, відеохудожник, ветеран. Програмний куратор новоствореної стипендіальної програми для інтеграції ветеранів-митців, якою опікується Інша Освіта. Народився в родині православного священника в Болехові Івано-Франківської області, навчався в Київському університеті Грінченка та Київській академії медіа мистецтв (КАМА). В своїй мистецькій практиці часто звертається до теологічних тем, або ж простіше – до Бога.

Клементина Квіндт,
військова поетеса з Сімферополя
та Ольга Бабак
мисткиня з Харкова

«Що нам відомо про птахів,
якщо шурхіт їхніх крил не торкався нашої тиші?»
аудіо, зін, ілюстрації
2025

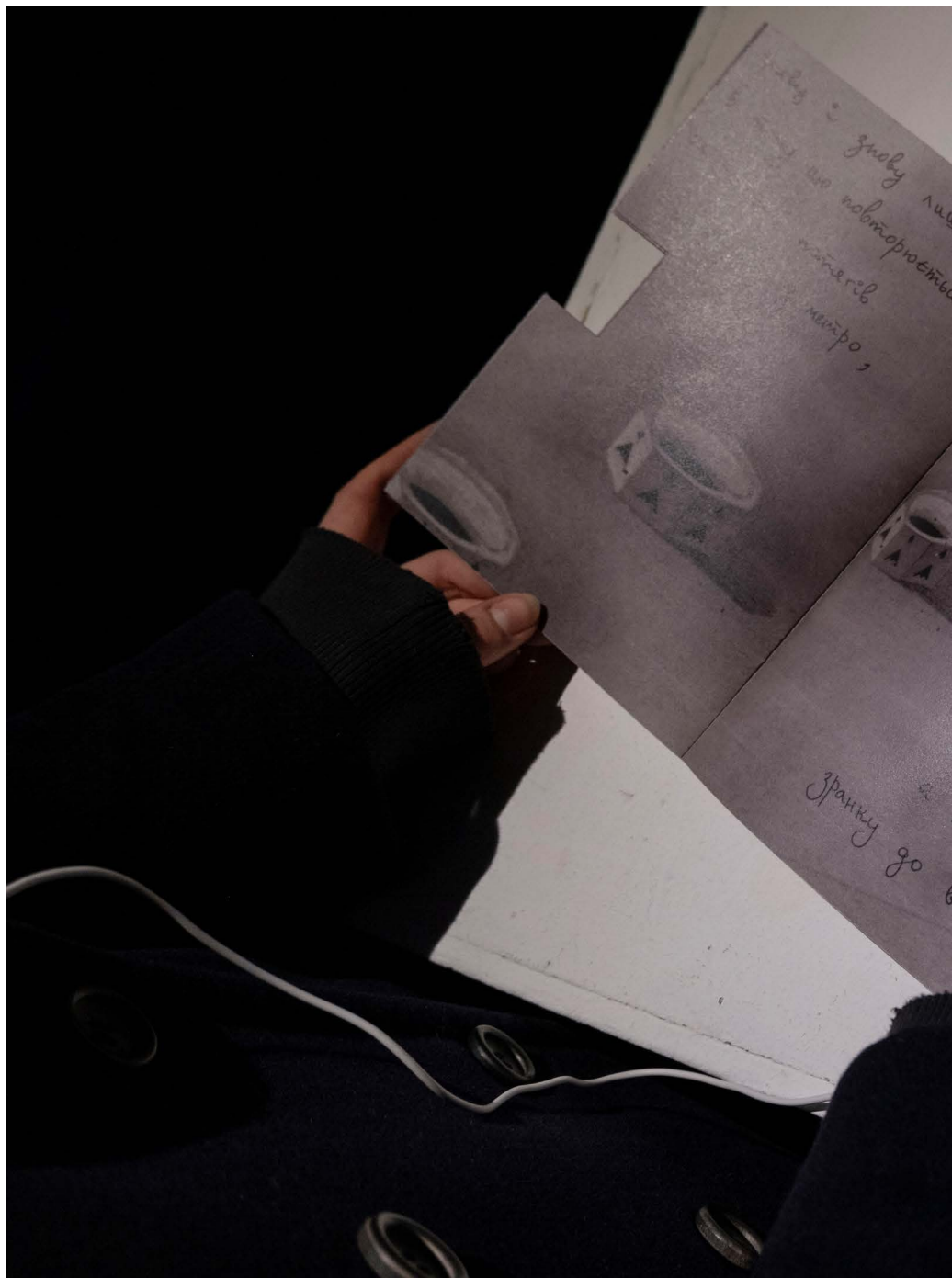
Пряма мова художниць:

«Цей проєкт уособлює в собі невловиме, балансує на межі медіумів та практик. Звук, слово та простір об'єднуються в уяві спостерігача в єдиний образ, в момент усвідомлення стану плинності, у дзвін мирного неба або вибух касетних бомб на тлі пташиних співів Донбасу. Цей проєкт це поєднання двох світів, через які срібною ниткою проходить тема війни, переміщення, проростання, боротьби й віри в нове. Зрештою, хто ми без надії на майбутнє? Хто ми без спроби створити для себе нове життя? Слухайте, думайте, поглиняйте».

Клементина Квіндт (вона/вони) народилась у Сімферополі. Проживши рік в окупації, вони переїхали до Києва, навчались в Київському Національному університеті за спеціальністю «біологія». Після цього кілька років прожили в Німеччині, щоб повернутись з початком повномасштабного вторгнення, й вступити до лав Збройних Сил. Клементина приймала участь в Бахмутській кампанії та активно працювала на інших напрямках, як оператор БПЛА. В їхніх роботах піднімаються теми ідентичності, біженства та повернення, взяття зброї до рук як акту непокори та збереження себе у вирі війни. Клементина активно займається письменництвом, та готує до друку автобіографічну новеллу та збірку поезій. «Що нам відомо про птахів...» — це перша їхня робота в колаборації з іншою авторкою за час повномасштабної війни. Творчість для них — спосіб комунікації з зовнішнім світом, та усвідомлення не-самотності. Паралельно з мистецькими проєктами, Клементина продовжує службу задля захисту України.

Ольга Бабак — художниця з Харкова. Від початку повномасштабного вторгнення переїхала до Івано-Франківська. Випускниця Харківської державної академії дизайну та мистецтв (2009). Лауреатка стипендії Міністра культури та національної спадщини Польщі "Gaude Polonia" (Вроцлав, 2017). Проводила персональні виставки

в Україні, Польщі та Австрії. Брала участь в групових виставках, мистецьких резиденціях та фестивалях в Україні, Польщі, Туреччині, Китаї, Болгарії, Нідерландах, тощо. У мистецькій практиці Ольга досліджує тему ідентичності і глибинних зв'язків між людиною і місцем, а також травми, спричинені війною, та проблему адаптації до змін: особистих, суспільних, локальних, культурних, геополітичних. В своїх проєктах використовує різні графічні техніки, зокрема, малюнок і техніки друку, поєднуючи їх із різними (не)природними матеріалами. Створює графічні серії, артбуки та інсталяції. Її об'єкти не рідко взаємодіють із природою, щоб в такій спосіб природа ставала невід'ємною частиною сенсу роботи.

Ольга Бабак

Чи летять птахи на зимівлю, чи повертаються додому?

малюнок олівцем, калька, бруківка

2024

Пряма мова художниці:

“У цій роботі досліджується відчуття невизначеності і тимчасовості дому. Сторінки артбуку, що повторюють структуру бруківки, фіксують момент переходу: чи це є точка відправлення, чи місце, куди повертаються? Використовуючи образ птахів і техніку фліпарту, яка зазвичай створює ефект руху, натомість передає стан очікування і паузи перед зміною. У нерухомих сторінках прихована напруга між минулим і майбутнім, між бажанням залишитися й необхідністю йти вперед, що відображає сам процес адаптації”.

що
нам відомо про птахів,
якщо шуміт їхніх крил
не торкався нашої
тиші...

«Мить і...»

серія фотографій

2024–2025

В цій серії Ігор досліджує дивний стан зупинки часу і невагомості, де на рівні фото прослідковується картина, образ, і особливий відтінок тривоги, який провокує війна.

Ігор Талалай – художник, викладач, військовослужбовець. Член НСХУ, член Асоціації карикатуристів України. Бере участь у виставках з 1996 р. Переважно працює з живописом на полотні, інколи використовує графічний планшет, проте служба змусила звернутись до такого медіа як фото. Для нього художнє сприйняття світу — життєва необхідність, а твори — сторінки із розповіді про це.

Настя Щербань

В діалозі з серією «Мить і...» Ігоря Талалая

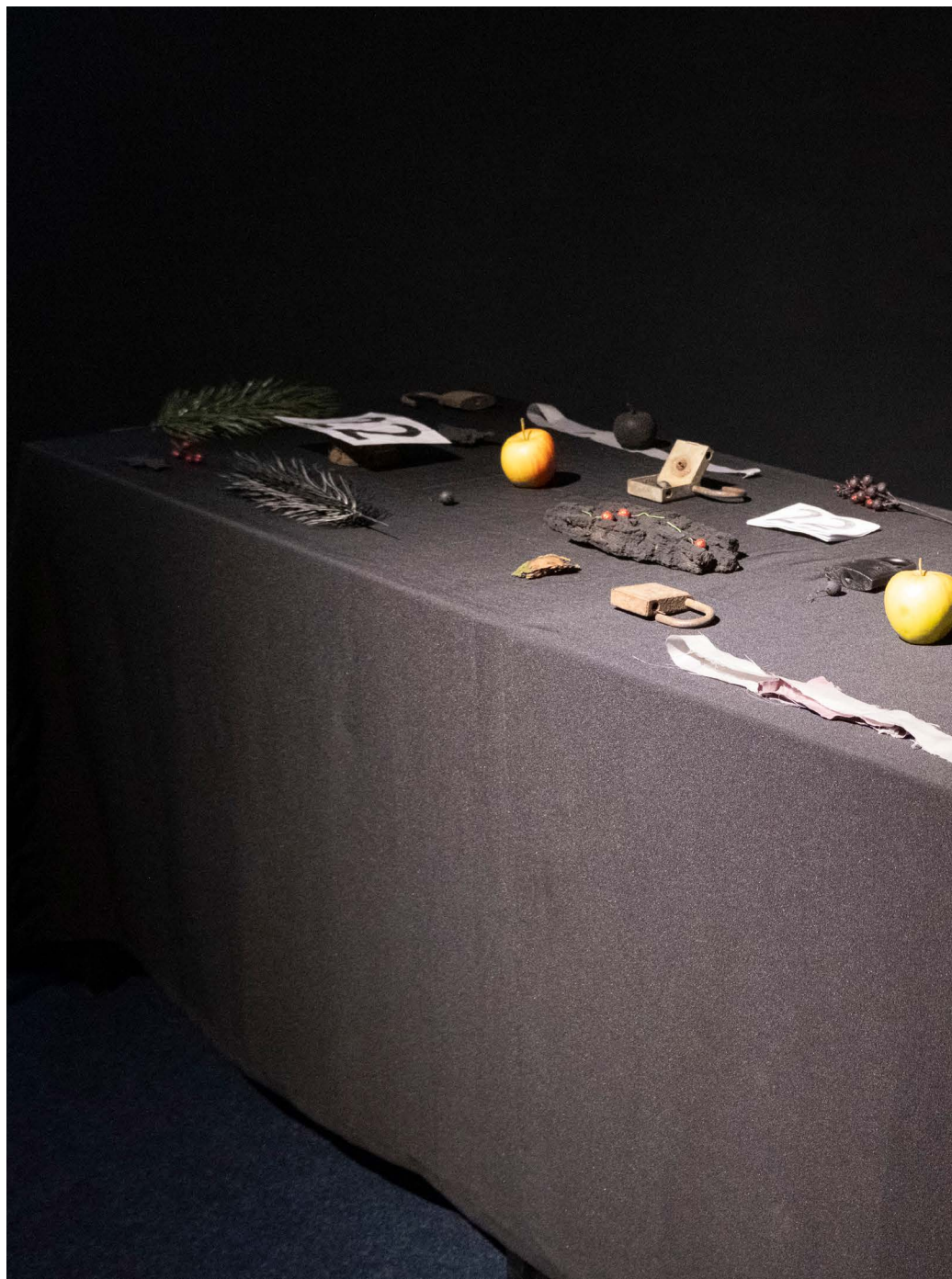
Інсталяція, знайдені предмети

2025

Робота рефлексує над відчуттям реалістичності буденності, котру цивільні бачать через фото в переписках з друзями військовими. Наскільки фото може наблизити нас до цієї дійсності, чи можемо ми прийняти її як невід'ємну частину свого життя?

Настя Щербань провела більшу частину життя на Херсонщині. У своїй практиці досліджує тему пам'яті місця, лірики ландшафту та працює з локальним контекстом свого регіону. Її роботи балансують на межі фікції та реальності, спільним та особистим. Працює з інсталяцією, графікою та знайденими об'єктами.

Ксеня Погребенник та Анна Потьомкіна робота для Діани Дерій

«Аня вишиває вздовж, Ксеня робить крапки»

work in progress, полотно, вишивка
2025

Пряма мова художниць:

“Скатертина, на якій все літо на Бистриці лежала Ксеня, узимку стала полотном для спільних мап, сузір'їв, зустрічей та очікування.

Ідея вишивати для Діани виникла спершу як бажання зробити щось красиве й утилітарне. Та як подарунок відправити їй у місце дислокації. Згодом стало зрозумілим, що шити – це також писати, підібрати потрібні слова, винаходити нову систему знаків, це також дивитись одна на одну, вимірювати час, чекати на повернення. Пенелопа, яка чекала на Одиссея з війни, мала вийти заміж за іншого, коли завершить ткати полотно. Отож вдень вона ткала, а вночі розпорювала, відтерміновуючи кінець. Ми ж маємо свободу залишатись незаміжніми, тримати голку або тримати зброю. І все одно є та, хто чекає, і та, на яку очікують. І є полотно, де щільність вишивки вимірює тривалість відсутності.

Аня вишиває вздовж, Ксеня робить крапки. Вишивка триватиме допоки Діана не повернеться додому”.

Діана Дерій – мультимедійна художниця, яка спеціалізується на медіа-арті. Розпочала свою практику у 2019 році та з того часу зосередилася на відео, світловій та відео-інсталяції, перформансі та генеративному мистецтві. Роботи Діани характеризуються дослідженням геометричних форм і взаємодії між світлом і темрявою, а також стосунків між людьми та просторами, які вони населяють. Учасниця та співзасновниця художнього колективу Memory Lab. Від 2024 року несе військову службу в ЗСУ.

Ксеня Погребенник – художниця з Херсону, яка проживає в Івано-Франківську. Закінчила навчання у сфері сучасного та перформативного мистецтва в Іспанії. Учасниця та співзасновниця художнього колективу Memory Lab. Часто працює з персональним архівом. Цікавиться питанням мови, людського і нелюдського тіла в його чуттєвих і афективних проявах.

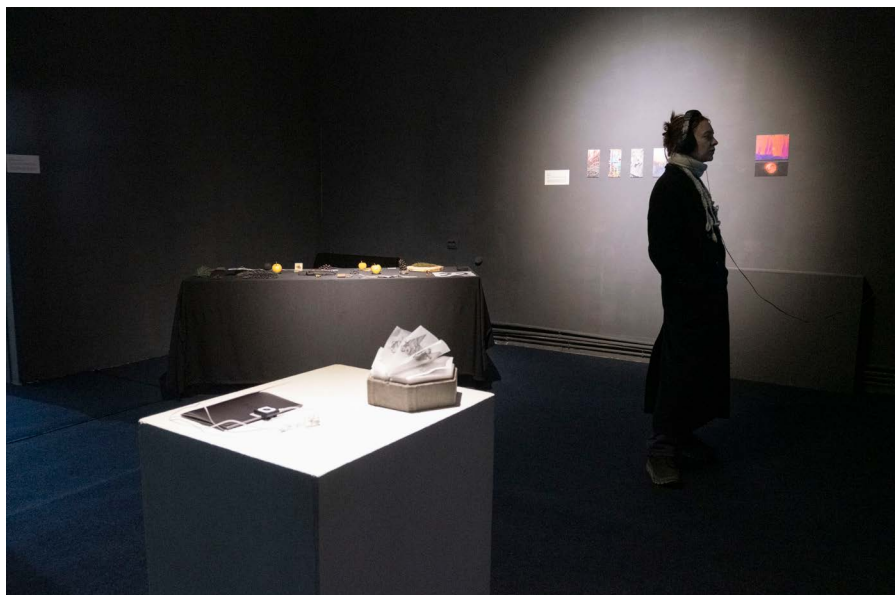
Анна Потьомкіна народилась і виросла в Миколаєві, зараз живе та працює в Івано-Франківську. Навчалась історії та теорії мистецтва у Львівській академії мистецтв та в Познанському університеті мистецтв. Працює з відео, текстом, тілесними та перформативними практиками. Її цікавить феномен периферії з його соціокультурними проявами, колективна та особиста пам'ять, яка зберігається в тілі, зв'язок між тілом та ландшафтом. Учасниця художнього колективу Memory Lab.

Художниці та художники

Макс Роботов (фронт, Київ, Харків, Луганськ)
Дарина Сорока (Коломия, Київ)
Євген Коршунов (фронт, Київ, Бровари)
Регіна Буквич (Київ)
Клементина Квіндт (фронт, Київ, Сімферополь)
Ольга Бабак (Івано-Франківськ, Харків)
Юля Бондар (фронт, Івано-Франківськ, Херсон)
Машика Вишедська (Івано-Франківськ, Бахмут)
Діана Дерій (фронт, Івано-Франківськ),
Ксенія Погребенник (Івано-Франківськ, Більбао, Херсон)
Анна Потьомкіна (Івано-Франківськ, Миколаїв)
Ігор Талалай (фронт, Чернівці)
Настя Щербань (Івано-Франківськ, Херсонщина)
Богдан Сокур (фронт, Київ)
Юрко Хорошак (Івано-Франківськ)
Стас Круль (фронт, Івано-Франківськ)
Богдан Бунчак (Київ, Болехів)
Валерій Гуздуб "Гармидар" (фронт, Чернівці)
Олеся Саєнко (Львів, Івано-Франківськ, Луцьк) з присятою Василю Стефанишину (фронт, Івано-Франківськ)

(не) співають жаби в стінах: Каталог виставки: Асортиментна кімната; Івано-Франківськ, 2025. — 76 с.

Кураторка: Оля Поляк

Кураторська асистенція та менеджмент: Дар'я Христинюк

Дорадництво: Альона Каравай, Ася Цісар

Комунікації: Вікторія Видиборець, Марія Агісян

Продакшн: Вікторія Кулигіна

Дизайн та верстка: Ярослава Ковальчук

Упорядниця та координаторка публікації: Дар'я Христинюк

Публікація не може бути використана повністю або частково у будь-якому вигляді без письмової згоди авторів.

